

КРАТКА ХРОНИКА

**на събития от живота на българите по време на Османското
владичество на Балканите-периодът на управлението на султаните до
времето на Абдул Хамид I**

1280	<u>1.ОСМАН I (1280-1324).</u> Той създава Османската империя. При възкачване на „престола” на всеки следващ султан турците викат:”Да бъдеш велик като Осман”, а те всички са от неговата династия. Досега няма сведения този султан да е поддържал връзки с българските царе* .
	<u>2. ОРХАН I ГАЗИ (1324-1362)</u> Неговите войски завладяват крепостта Цимпе, след което османците започват да се заселват на Балканите(1352г.)
1345	Момчил войвода бил победен в битката при беломорската крепост Буруградск (Перитор) от съюзническата войска на Йоан Кантакузин и на смирненския емир Умур(1334-1348)-емирство Айдын. В нея на 07.07.1345 г. Момчил намерил смъртта си.
1352	Цар Иван Александър (1341-1371) и сръбският крал Стефан Душан (1331-1355), подкрепили Йоан V Палеолог в борбата му за власт с Йоан Кантакузин, който бил привлякъл на своя страна Орхан I. Има сведения, че този български цар в по-късен период е използвал османците във войните си с Византия.
1361	Според проф. Николай Овчаров войски на Орхан I превземат „Перперикон”.
1363	При обсада на Цариград към османската армия се присъединила и войска събрана от Тракия. В нея участвали българи и турци.
1364-1370	<u>3.МУРАД I, ХУДАВЕНДИГЕР (1362-1389).</u> Той е създател на еничарския корпус. Мурад I завладява Тракия т.е. не само византийската ѝ част, но и българската, включително и Филипопол (1364).Според една румънска хроника Асен, (син на цар Иван Александър) се е опитвал да се противопостави на турското нашествие, но загинал в една от битките заедно с много българи. Начело на българската войска тогава застанал неговият брат Михаил, но и него го сполетяла същата съдба.
1364	Йоан V Кантакузин се опитва да превземе Анхиало (Поморие) и Месемврия (Несебър). Българската войска, подпомогната от османски бойци, обаче го отблъсква и византийците се оттеглят.
1366	От Срацимировото царство са покатоличени 200 000 българи (1/3 от поданиците на българския цар).Товага цар Иван Шишман (1371-1396) се съюзил с турците за да изгони унгарците от Видин. Те обаче с помощта на шурей на цар Иван Срацимир(1356-1396), влашкият войвода Владислав отблъснали нападението.
1367	В град Чипровец (Кипровец) е пренесена чудотворната икона на „Дева Мария”.от манастира в Олово (Босна). Пред нея се молили за изцеление

* при възникването на империята османците са имали толерантно отношение към християнските народи, тъй като пророкът Мохамед първоначално е проповядвал:”Християнската религия, определена от Бога, може да остане да съществува във всички части на света...”.Затова, както пише гръцкият историк Д.Кицикис, много от византийските градове в Мала Азия и Тракия са се предавали доброволно на завоевателите за да спасят фамилияте си и имуществото си. По-късно османците започват да прилагат следния запис от Корана:”Срещнете ли неверници, отсичайте главите им, убивайте ги, пленявайте ги, оковавайте ги, докато сметнете за подходящо да ги освободите, или да платят откупа си.И не преставайте да ги преследвате, докато не сложат оръжие и се предадат.”

	и православни, и католици, и мюсюлмани.
1372	След битката при Черномен(1371) * цар Иван Шишман е бил принуден да се оттегли в Северна България, да поиска мир, да се признае за васал на Мурад I и да му даде за съпруга сестра си - красавицата Кера Тамара.
	Завършва строителството на католическата катедрала "Санта Мария" в Чипровци.
1385	Град София е превзет от Ливасъ Паша след неочакван щурм и получава някакъв вид самостоятелен статут .
1387	След победата на съюзническите войски на сърби и босненци при Плочник цар Иван Шишман се отмята от клетвата си на васал на Мурад I.
1388	Великият везир Али паша завладява по-голямата част от Северна България и цар Иван Шишман е принуден да се пресели в Никополската крепост. През същата година в г. Ямбол той е принуден да препотвърди васалската си клетва.
1389	След битката при Косово поле фамилията Парчевич се преселва да живее в г. Чипровци.
-	<u>4.БАЯЗИД I ИЛДЪРЪМ (1389-1402).</u> Той е покорителят на Второто Българско царство
1392	Цяла Македония е завладяна от османците.
1393	На 17юли Баязид I превзема Велико Търново.
1394	Патриарх Евтимий е изгонен от Търново и е заточен далече (предполага се в Бачковския манастир) от столицата на България. Унищожена е българската патриаршия. Включена е в диоцеза на Вселенската църква като архиепископия. По-късно е понижена в метрополия. Нейният митрополит се е титулувал „Екзарх на цяла България”, като духовната власт на този „митрополит български” е била ограничена само до пет епархии: Червен, Ловеч, Преслав, Стара Загора и Казанлък. Черноморските селища и Филипополис (Филибе) се подчинявали директно на Цариградската патриаршия.
-	Охридската архиепископия остава много по-самостоятелна. На нейния архиепископ, наречен „архиепископ на всички българи” се подчиняват следните епархии: Костурската, Илирийската, Пелатонийската, Скопската, Малешевската, Струмишката, Софийската, Видинската, Влашката, Молдавската, Новобърдешката, Рашката, Ипекската и Зетската.
1395	След като загубва битката при Ровине (Влахия), Баязид I поискал от цар Иван Шишман да му даде лодки за да пренесе войските си през р. Дунав в района на Никопол. Озовавайки се пред крепостта „Илдаръм Светкавицата” наредил българския цар да бъде обезглавен.
1396	На 25.09 в битката при Никопол Баязид I побеждава обединената шестдесетхилядна християнска войска, ръководена от унгарския крал Сигизмунд (1387-1437). Тъй като цар Иван Срацимир се присъединил

* В битката е взел участие и вторият син на Парчия Кнежевич-Николай. Парчия е вторият син на Стефан Добиша Княжевич-първи братовчед и претендент за престола на босненския крал Стефан Твърдко I. За да избегне тази борба Парчия се преселва през 1367 г. в България заедно с цялото си войнство и свещениците си. Цар Иван Александър му дава имот в близост до сегашния град Кнежа. Интересно е да се отбележи, че Доротея, дъщеря на български цар Иван Страшимир е съпруга на крал Твърдко I.

	към „кръстоносците” съдбата на царството му била решена. Самият цар бил заловен и изпратен в затвор в столицата Бурса, където бил убит.
1400-1402	Големият син на Баязид I Сюлейман, издава ферман, с който монасите от Рилския манастир получават статут на неприкосновеност. Нареща се да им се върне заграбеното-„Недейте допускат на никого... да нахлуе в този манастир, както и в неговите земи и имоти.” 5.МЕХМЕД I ЧЕЛЕБИ (1412-1421). Той е първият османски владетел, който се самообявява за султан (първите четирима са „емири”) и който използва еничарския корпус като военна сила.
1402	След като Баязид I загубва битката при Анкара и впоследствие е убит от Тамерлан, започва борба за власт между тримата му сина: Сюлейман, Муса и Мехмед. От тези междуособици решили да се възползват балканските владетели. По инициатива на унгарския крал Сигизмунд, сръбският деспот Стефан Лазарович, босненският крал Остоя, влашкият войвода Мирчо с участието на княз Константин * (син на цар Иван Срацимир) и княз Фружин (син на цар Иван Шишман) започват съвместни действия срещу османците.
1407	Съюзниците освобождават Силистра.
1408	Братовчедите Константин и Фружин вдигат въстание, което избухва почти по цялата територия на България.
1410	Умира войводата Вълчо Белени, наречен от османците Добруджански. Той е син на Стояна, сестрата на средновековния деспот Момчил, която е основателката на рода Белени, по-известен като Бимбеловски или Бинбеловски.
1413	На 1.04. войските на Муса нанесли съкрушително поражение на въстаниците.
-	През месец юли в битката при Чамурли (Шишманово) Самоковско, Мехмед побеждава брат си Муса. Българските войски командвани от Фружин се сражавали на страната на победителя. Но както се разбрало по-късно в плановете на Мехмед I не влизало възстановяването на българската държавност.
1415	Григорий Цамблак написва „Похвално слово за патриарх Евтимий”, в което разказва как са протекли събитията около превземането на Велико Търново от Баязид I. По това време този знаменит българин е митрополит на Киев и Литва.
1416	Търновската митрополия, подчинена на Цариградската, има грък за митрополит.
-	Българин незаконен син на „Василевса Шишман” е избран за вселенски патриарх под името Йосиф II.
-	Мехмед I завладява г. Варна, след като през 1399 г. татарите го отнемат от Добруджанското княжество, а през 1403 г. е предаден на Византия след споразумение със Сюлейман –син на Баязид II.
1417	Григорий Цамблак обсъжда с папа Мартин V (1417-1430) единството на двете църкви за борба с османските поробители.
1418	По време на църковния събор в Констанц (на Боденското езеро) Григорий Цамблак, като ръководител на делегацията от 300 души,

* На 16.04.1404 г. унгарският крал Сигизмунд в писмото до бургундския дук Филип нарича княз Константин, „преславният император на България”.

	<p>провежда разговор с австрийския император Сигизмунд за възможностите за освобождаване на Балканите с военна сила.</p> <p>6.МУРАД II КОДЖА (1421-1444; 1446-1451)</p>
1422	-княз Константин умира в Белград.
1425-1426	-княз Фружин участва в похода на влашкия войвода Дан II (1420-1431) и трансилванския войвода Пипо Спано за превземане на Силистра.
1427	Мурад II заменя приелия исляма българин, владетел на Кюстендил с „истинския” мюсюлманин. Възниква бунт и градът е разрушен.
1428	Мурад II издава ферман за забрана на хайдутството.
1432	Смелият бургунски рицар Бертран дьо ла Брокиер посещава Филибе (Пловдив) и съобщава, че по-голямата част от жителите на града изповядват „гръцка вяра”, т.е. са православни*.
1433	Бертран дьо ла Брокиер посещава София и пише: „по-голямата част от населението на града (най-хубавият град в цяла България, на име София) и селата е българско. Тук има много малко турци. Всички хора в тази страна имат голямо желание да се отърват от робство, ако намерят кой да им помогне”.
1435	Княз Фружин изпълнява дипломатическата мисия при въстаналите албанци.
1438	Първи сведения за девширме на Балканите.
1439	Патриарх Йосиф II починал по време на Флорентинския събор, след като приема унията с Ватикана в очакване на съвместна борба срещу османците.
1443	Папа Евгений IV (1431-1447) създава антиосманска коалиция, чиито войски начело с Владислав III Ягело (1434-1444) и унгарският войвода Ян Хунияди (1437-1456) се опитва да освободи България. По време на първия поход, при който съдействат Венеция, Генуа, Бургундското херцогство и Караманското емирство е освободена София, като войските достигат до Златишкия Балкан. Но поради настъпила тежка зима на Бъдни вечер (24.12.1443) решават да се завърнат по родните си места. Поради това, че много българи вземат участие в похода, Мурад II заселва много турци със семействата им по пътя от сегашния град Костенец до Ниш. По негова заповед много български църкви са превърнати в джамии.
-	По време на въстанието в София при посрещането на християнските войски Рилският манастир е разграбен и разрушен, а „хубавият град София опожарен”.
1444	След опожаряването на София през 1443 г. седалището на бейлербея на Румелия се премества от Пловдив в София, където остава до 1836 г., когато е пренесено в г. Битоля (Македония).
-	Поради отказа на верния османски васал Георги Бранкович „кръстоносците” да преминат през неговата територия Владислав III Ягело и Ян Хунияди са принудени да се придвижват с войските си по левия бряг на река Дунав. Към рицарите се присъединяват и много българи от Видин, Никопол, Нови пазар, Шумен и Провадия.

* Много пътешественици са наричали всички православни на Балканите „схизматици” и „гърци”. Бертран де ла Брокнер е рицар от свитата на бургундския владетел Филип Добри (1419-1467). През 1432-1433 г. с разузнавателна цел преминава през територията на Предна Азия и Европейския югоизток, използвайки предтекста за поклонение на светите места.

-	На 10.11. при г. Варна при решително сражение Мурад II нанася съкрушително поражение на християнските войски. Загиба и полският крал. Мурад II занася неговата глава на халифа в Кайро и е признат за султан. По време на военните действия еничарският корпус се утвърждава като първостепенен фактор в живота на Османската империя, тъй като изиграва решаваща роля за спечелване на битката при Варна.
	<u>7. МЕХМЕД II ФАТИХ (1444-1446);(1451-1481).</u> Смятан е за един от най-големите завоеватели на всички времена..
1444-1456	За да отговаря София на новата си роля Махмуд паша започва голямо строителство в града-появяват се много чиновници, военен персонал и занаятчии.
1452	Съгласно преданието една богата болярка от с. Рила издействала от Мехмед II в Одрин ферман, с който ѝ се давало право да управлява Авратолан („Женско поле“) т. е. Копривщица, където по това време живеели 10 000 души. Потомството на тази болярка се наричало „Султановци“, тъй като „аристократичното“ управление на селището се подчинявало пряко на султаните.
-	Мехмед II преселил 240 семейства от Ямбол в с. Панагюрище. Във фермана е написано турското име на селото - Отлуккьой (ливадно село). В това село се веел „ баш байрака“ на войниците от Пловдивската област.
1453	След като на 29.05 1453 г. превзема Цариград, според някои историци, пада и „ последният български град Несебър“.
-	След създаването на съюза между Мехмед II и цариградския патриарх Генади вече всички митрополити в османската империя са гърци..В български ръце остава само Охридската архиепископия.
1454	Лично Мехмед II участва в залавянето на хайдутина Радич в София.
1459	Софийският митрополит Силоанит в годината, в която е ликвидирано сръбското деспотство пренася мощите на сръбския крал Стефан Урош II Милутин от Трепча в София и ги полага в църквата „Св.Георги“(Ротондата) на по-безопасно място.
1460	Княз Фружин умира в малко унгарско градче, където му е била дарена земя*.
1461	Влашкият владетел Влад Цепеш (историческият прототип на граф Драгула) превзема Русчук и разорява областта Никопол.
1466	Рилският манастир сключва договор за взаимопомощ с манастира „Св. Панталеймон“ в Света гора.
1469	Завършено е възстановяването на Рилския манастир от синовете на крупнишкия епископ Яков-Йоасеф, Давид и Теофил.
1469-1670	По заповед на Исхак Паша, турски държавник приближен на Мехмед II, е изграден мост над р. Струма в района на Кюстендил. Той е наречен „Кадън мост“, тъй като майсторът му е трябвало да принесе в жертва съпругата си преди да заключи голямата арка.

* В един османски регистър от 1454 г. се споменава, че във Видинския вилает княз Фружин притежавал „свещен знак“, недалече от Чипровци. В областта между Пирот и Свърлиг отговарял за опазването на някои проходи. Но малко вероятно е синът на цар Иван Шишман да е кръстил своите деца Стоян, Стойко и Станислав както пише проф. Никол.

-	Благодарение на мащехата на султана Мара Бранкович откритите нетленни мощи на Св. Иван Рилски са пренесени от Търново (Трапезица) в Рилския манастир. Когато те преминават през Никопол и София, българите заживяват с мисълта, че това е „знак свише”, че скоро ще се възстанови българската държавност.
1472	Зоя-София, дъщеря на Томас Палеолог, т.е. племенница на последния византийски император Константин XI Драгаш се омъжва за цар Иван III. Този брак дава основание на Москва да се нарече по-късно „Трети Рим”, с което да проявява претенции към Константинопол, смятан за „Втори Рим”, т.е. започва да се проявява политиката на Русия за експанзия към Балканите-към Проливите.
1476	Софиянецът Радослав Мавър става ктитор при обновяването и изографисването на църквата в Драгалевския манастир.
1478	Построена е нова църква в Рилския метох „Орлица”.
1479	Султанът депортира българи от Търновско и Ломско в Цариград.
-	Владислав Граматик, един от видните старобългарски литератори, описва пренасянето на мощите на Св. Иван Рилски от Търново в Рилския манастир.
1480	От регистрираните приморски владения се вижда, че Никополският санджак е покривал северните територии на Търновското царство от края на XIV в.-северна граница р. Дунав, западна - р. Огоста, източна до гр. Тутракан. Следва преминаване през гр. Шумен до южната граница-билото на Средна гора.
1481	Мехмед II издава първите закони за рударството и металургията в Османската империя.
-	Радуга (Дубровник) започва да плаща годишен налог на Османската империя..В замяна на това получава правото за свободна търговия само с 2 % лихва.
	<u>8. БАЯЗИД II ВЕЛИ (1481-1512)</u> През периода 1481-1482 г. се води нещо като гражданска война между него и по-малкия му брат Джем (този период е описан от Вера Мутафчиева в знаменития ѝ роман „Случаят Джем”).
1483	Издадена е поредната османска заповед против хайдутството.
1485	Основан е градът Татарпазарджик, за да могат татари да охраняват близките проходи.
1486	Дубровнишките католици построяват своя черква в София ”Potrums Francisci”.
1488	Султанът издава ферман, според който овладените мини са оставени в частни ръце...(Османската власт още не е мислила да обсеби административно мините).
1491	Завършено е преброяването на населението на Османската империя. Тогава българите са били 1,27 мил. души (съгласно джизие регистрите).
-	Изографисан е метохът ”Орлица”, намиращ се в близост до Рилската обител. Тук са едни от най-добрите произведения в традицията на старата българска живопис.
1493	Възстановен е Кремиковският манастир. Ктиторите му са софиянците Радивой и неговата съпруга. Предполага се, че те са притежавали сребърна мина в Кремиковци. Стенописите са на българската школа от най-добре запазените от това време. Предполага се, че това семейство принадлежи на онези български боляри, обвинени за „християнски

	спахии”. Големите им дарения някои историци обясняват с желанието им да изкупят тежкия си грях като служители на османците.
1494	Султан Баязид II осветява Буюк –джамията на София-най-старата и досега запазена сграда в столицата ни. Нейното строителство е поръчано от баща му Мехмед II.
1500	Черквата „Св.Георги” в София (Ротондата) е превърната в Гюл джамия.
1506	Бейлербеят Яхия Паша, по-късно зет на Султан Баязид II, издига в София най-големият безистен на Балканите и минералните бани, чиито купол е сравнен от германеца Ханс Дерншвам, с този на „Пантеона” в Рим.
1511	Султанът „премества” казълбаши от Мала Азия в българските земи.
1512	Пейчо Белени, наречен Овчаря, поради големите овчи стада, които притежавал, получава от Селим I феодално звание ага, поради направените транспортни услуги на бъдещия султан в борбата му за власт с Баязид II. Във връзка с това Пейчо Белени получава чанта и калпак, които се предават от поколение на поколение.
	<u>9. СЕЛИМ I ЯВУШ (1512-1520).</u> Той е първият султан-халиф.
1515	Св.Георги Софийски (златарят от Кратово) е изгорен жив пред „Сиявуш джамия”(превърнатата в джамия църква ”Св.София” в г. София) и е погребан в църквата „ Св. Марина”. Житието му е описано от поп Пейо-представител на Софийската книжовна школа от XVI в. Той описва как златарят бива изгорен, защото не приема исляма.
1516	Начало на ислямизацията на Родопите, която продължава почти 200 години.
1519	В дефтер е показан подробен регистър на Кюстендилския санджак. В него пише:” монасите притежават декрети от Мехмед хан и султан Баязид хан.Те самите са освободени за техните градини, воденици, ниви и ливади да не плащат нищо на когото и да било”.
-	Селим I издава свещена грамота, която гарантира правата на монасите от Рилския манастир.
	<u>10.СЮЛЕЙМАН I КАНУНИ(1520-1566).</u> По негово време регистрите показват, че пловдивско и софийско са населени главно с българи.Създадени са нови български селища около проходите в Средна гора и Стара планина за да ги охраняват. Така възникват в Средна гора Вакарел, Калофер, Копривщица и Панагюрище и Котел, Жеравна, Шипка, Тетевен, Трявна, Елена и Габрово в Стара планина.
1520-1530	Българското население в Османската империя достига 1 650 000 души(съгласно джизие - регистрите)
1523	В най-големия металургичен център в Европейската част на Османската империя (Самоков) е имало 19 самокова и 6 ковачници (мадани).
1526	Съгласно преданието, на мястото на сегашната черква „Св. Седмочисленици” Сюлейман Великолепний на път за Австрия си построил временен стан за да преспи заедно с войските си. Легендата

	разказва, че през нощта му се присънила победата му при Мохач. Затова бил наредил на Минан Синан (1489-1588) * да изгради „Черната джамия” с медресе към нея. (Тя е наречена така заради минарето си, изградено с черни камъни).
1528	Султанът издава заповед за издирване и преследване на хайдутите в Западните български земи.
1528-1529	Построен е мостът „Мустафа Паша” над река Марица, в района на днешния Свиленград.
1529	Сюлейман I организира ново заселване на казълбаши в Лудогорско, Варненско, Старозагорско, Хасковско, Кърджалийско и др.
1534	Св.Георги Новейши Софийски е бил обесен от фанатизирани мюсюлмани.
1535	Кралство Франция получава капитулации, с което започва и френското влияние по нашите земи и през следващите векове.
1536	Сюлейман I издава своите знаменити закони, заради което и получава прозвището си за историята-законодател (кануни).Сред тях са и четирите му закона за рударството и металургията, в които е отчетена и практиката на българите по време на Второто българска царство.
-	Първи официални сведения за вземане на български деца за еничари.
-	В печатницата на сърбина Божидар Вукович е отпечатано житието на света Петка Епиватска (Търновска).
-	Със султански указ рударите-металурзи са освободени от „кръвен данък”.
1538	Сюлейман Великолепни посещава Добруджа и поисква от своя шейх-юл ислям сведение за религиозния водач Саръ Салтък (уподобяван на Св. Никола *).Предполага се ,че неговите последователи в Североизточна България са предшествениците на днешните гагаузи.
1545	В Габрово 1345 домакинства са български и само 28 - турски (според турски регистър).В регистъра е записано, че търговци от този град са сключвали сделки във Влашко, Трансилвания и дори в Русия.
1547	Известният френски естественик и лекар Пиер Белон (1517-1565) посещава Османската империя, включително и прословутите мини за злато, сребро и олово в Сидерокапса, който се е намирал в Северозападната част на Халкидическия полуостров около Легирово (дн. Арниса в Гърция).
-	В София е била построена голяма православна черква. К.Иречек в края на XIX век, разглеждайки руините ѝ разчита годината на освещаването ѝ.
1552	Дубровнишки колонии са регистрирани в Русчук (новосъздаден град след опожаряването и последвалия упадък на древния Червен). Дотогава такива колонии е имало вече в София, Пловдив, Силистра, Варна, Шумен, Пазарджик (дн. Добрич) и особено голяма в Провадия.
1553	Пиер Белон издава своите пътеписи за Балканите. От тях се разбира, че българските рудари-металурзи са работили не само в собствените си

* Минан Синан е най-прочутият турски архитект, издигнал се от еничарите, произхождащ от християнски род от Мала Азия. Има обаче и историци, които се опитват да докажат, че е имал български произход.

*Историята на тази полуисторическа, полуполюгендарна личност е описана подробно от проф.Петър Мутафчиев в неговото студио, посветено на светеца.” Мнимото преселение на селджушките турци в Добруджа през XIII в”.

	мини в Чипровци, Самоков, Етрополе, Ботевградско(Орхане), Софийско, Малкотърновско и пр., но и в другите рудници. Той пише:”...в голямото си множество шестте хиляди работници в мините при Сидерокапса, където има и около шестстотин пеци, са българи”.
-	Кадията на София Абдурахман издига джамия на гроба на Бали ефенди, починал през 1551 г. в Цариград, в едноименното село (сега Княжево). Бали ефенди е „светец, учен, поет, който съчини чудни трудове”.Той е бил почитан и от мюсюлмани, и от християни. Много части от житието му поразително приличат на епизоди от житието на Св. Иван Рилски. Той оставя 70 000 последователи, тъй като е проповядвал, че турците и българите са братя и трябва да се ползват от еднакви права.
1555	Софийският общар Никола е убит с камъни, защото не приема мюсюлманската вяра. Става чудо-появяват се три кладенеца в сред тръни. Затова този квартал впоследствие е наречен „Юч Бунар”.
1556	Матей Граматик (Ламбодарий), представител на Софийската книжовна школа , съставя житието на „Св. Никола Софийски”. В него София е описана като самостоятелен град, най-вече поради интензивния духовен живот на неговите жители.Той пише:”Защото тя (София б.а.) сияе с преосвещени архиереи-ритори, благоизкусни и целомъдрени, певци и доместици с целия подобаващ свети клир.”
1557	При възстановяването на Ипекската патриаршия към нея се включва и значителна част от западните епархии, населени предимно с българи. Още първият ѝ патриарх се титулува „архиепископ и патриарх на всички българи и сърби”. Дотогава в продължение на 30 години „Ипекската патриаршия” се е подчинявала на Охридската архиепископия.
1558	Започва разработването на сребърните находища в България в съответствие с издадените знаменити закони на Сюлейман Великолепни.
1558-1559	Възстановяват се връзките на Русия с Рилския манастир (още от 1429 г. в Троицко-Сергиевската лавра започва да се отдава почит на българския светец Св.Иван Рилски). Руският цар Иван Грозни (1533-1584) е издал грамота за събиране на полици ”Для сбора милости на России” за Рилския манастир. Оттогава се е появила по нашите земи вярата в „Дядо Иван”, който ще освободи балканските народи”.
1559	Издадена е прочутата географска карта на света, изработена от Жерард Меркатор, която в продължение на 200 г. се смята за най-меродавната. В нея България е посочена и е разположена между Дунав и Стара планина и Софийско, което е и отчетено по време на Цариградската конференция от 1876 г. за определяне на територията на Княжество България.
	<u>11. СЕЛИМ II САРХОШ („ПИЯНИЦАТА”) (1566-1574).</u> Като идва на власт заварва хазната празна. Той знае няколко славянски езика.Управлението му е успешно, тъй като майка му валиде-Хурем (Роксалана) успява да помогне преди смъртта си (1565), Мехмед паша Соколу да бъде назначен за Велик везир. По негово време е даден дерванджийски статут на големия металургичен център в Етрополе, тогава наричан „Рудар”.
1565	По нареждане на Портата на празното място „Тиравна” се основава селището Грявна.
1566	Еничарите са били едва 12 000, докато при ликвидирването на

	еничарския корпус (1826 г.) те са 140 000.
1566-1570	Едва забележимото селище Тетевен се превръща в значителен град след като е придобито от Гевхерхан Султан (дъщеря на Султан Селим II) и влиза в състава на голям вакъф в Инстанбул, който тя управлява заедно със съпруга си, влиятелният везир Пияле Паша.
1567	Завършен е строежът на Баня Баши джамия в София от школата на Миман Синан.
1568	Българинът Митрофан, заможен болярин с големи имения в Анхиало е назначен за патриарх в Цариград.
1571	В дунавските градове на българските земи се заселват евреи от Германия, Чехия и Унгария.
-	Германският свещеник Стефан Герлах посещава българските земи и оставя много ценни сведения за живота на нашите предшественици. Така напр. той съобщава, че в София е имало дванадесет църкви и училища за православни свещеници. Той вижда в черквата „Св.Марина” мощите на Св.Крал (Стефан Урош II Милутин).
-	Битката при Лепанто. След нея турската флота не може повече да доминира в Средиземно море и поробените балкански народи виждат надежда за своето освобождение.
1572	Яков Крайков от София отпечатва във Венеция в купената от него печатница на Винченцо (син на Б. Вукович) ”Различните потреби”, където се проявява като оригинален писател. Дотогава в тази славянска печатница той е отпечатал и своите „Часословец”(1566),”Псалтир”(1569)и „Молитвеник” (1570).
-	Папа Пий V (1566-1572) се опитва да създаде коалиция за освобождаване на балканските народи.
1574	Майстор Андрея в неговия специфичен стил изработва поредната сребърна позлатена чаша във вид на човешка фигура по поръчка на богат софиянец. Тя може да се види в Унгарския национален музей в Будапеща* .
	12. МУРАД III(1574-1595)
1576	„Турците започнали да се страхуват от Русия, поради уважението, с което последната се ползвала между едновремените българи, сърби, бошнаци и гърци” пише К.Иречек.
1577	По поръчка на Крупнишкия митрополит Йосиф прочутият златар Матей (Матей златаря от София) изработва сребърно- златния обков на Крупнишкото евангелие-шедьовър на българското златарско изкуство.
1578	Стефан Герлах публикува пътеписа си за Османската империя.
1580	Англия получава капитулация в Османската империя, с което започва нейното влияние на Балканите и „Средния изток”.
	Със султанска заповед патриархът Митрофан е екзекутиран поради голямото му влияние. Синът му Андроник обаче и неговите деца запазват положението си в Цариград.
-	„Положението на християните било много щастливо”-пише К. Иречек- „обаче само след 10 години поради притесненията на еничарите, които на тълпи залели селата и на спахиите поради тежките данъци и нечувани зулуми от страна на минаващите войски всичко се променило на

* Тук няма да се спираме на многото запазени златно-сребърни произведения на българските майстори от този период-разпятя, съдове, накити и др.

	Балканския полуостров”.
1584	В София е изградена нова синагога.
1585	Охридските архиепископи започват да посещават Русия, търсейки милостиня. До 1650 г. със същата цел я посещават следващите десет архиепископа. Всеки от тях получава следните дарове-позлатени сребърни чаши, копринени платове (12 аршина), по 50 рубли, по 100 жълтици и др.
-	Построен е мостът в Харманли (Харманлъ).
1587	Охридският архиепископ Гавриил е приет от папа Сикст V(1585-1590), от когото му е предоставена голяма, парична помощ. Той е бил приет поредно и в Полша, Австрия, Германия и Русия.
-	След чумна епидемия загиват турците и татарите в Татарпазарджик и българи се заселват в града.
-	Райнхард Лубенау пише следното за построения от Мимар Синам, по заповед на Софу Мехмед Паша, комплекс (кюлие) – един от най-големите на Балканите: „Настанихме се в прекрасния нов керван сарай* построен от големи каменни блокове и чудесно изваяни колони, покрит открай докрай с олово...” В това кюлие се е намирала и „Черната джамия”.
1589	Отпечатана е картата на Гепард Меркатор, в която са показани планините на Влахия, Сърбия, България и Романия (Тракия). Тя е послужила като изходен източник при определяне на границите на Княжество България по време на Цариградската конференция от 1876 г.
1591	Льовенклау прави латински превод на описаното от Мевляна Нешри завладяване на Търновското царство през 1393 г. То се приема за най-достоверното описание на това историческо събитие, (оригиналът е загубен).
1595	По нареждане на папа Климент VIII (1592-1605) група францискански монаси начело с босненеца Петър Солинат (започват възстановяване на организацията на католическата църква по българските земи). Първоначалната им дейност е в „Чипровец” за нуждите на саксонските рудари.
1596-98	<u>13.МЕХМЕД III АДЛИ (1595-1603)</u> По времето на руския цар Иван Феодорович (1584-1598) пратеничеството на Рилския манастир получава от царя „отпускна грамота”. Предполага се, че през този период е занесена дясната ръка от мощите на „Св.Иван от Рилския манастир в г. Курск.
-	Отрядите на Баба Новак и Дели Марко воюват съвместно с влашкия войвода Михаил Храбри** в Северна България.
1596	Хайдути преминават Дунава и завземат Плевен, а българинът Баба Новак побеждава румелийския бейлербей и превзема и опожарява Враца.
1597	Българските пратеници Тодор Балина (пръв благородник на Никополския санджак) и Павел Джорджич (дубровнишки търговец)

* Сто години по-късно (през 1687 г.) италианският лекар Антонио Бенети издава свои мемоари във Венеция, в които описва и посещението си в София през 1680 г.Той отсяда в същия керван сарай, за който пише : „, Приютихме се в един прекрасен построен хан, разделен на две части, целите покрити с олово и с голям двор с красив фонтан в средата.”

**Той е войвода от Влашко (1593-1598), на Трансилвания от 1599 г. и на Молдавия от 1600 г.

	преговарят с австрийския император Рудолф II (1576-1608) в Прага. Това е част от програмата им за освободяване на България. По време на Австро-турската война (1593-1606) Тодор Балина, търновският митрополит Дионисий Рали (от гръцки произход) и Павел Джорджич провеждат подготовка на въстание.
1598	Първо търновско въстание. То възниква след като войските на Михаил Храбри разбиват турците при Никопол. Избран е български цар Шишман III. След поражението на въстанието 60 000 българи побягат за Влашко, а Шишман в Русия.
-	Хайдушки дружини временно превземат София.
-	„Богатите мини в Кратово, Ново бърдо и Кюстендил се намират в ръцете на българите” е написал в своята „История” Ходжа Сеад-ед дин, който е съвременник на Сюлейман Великолепни.
1597-1599	Мисия на Охридския патриарх Атанасий в Италия, Австрия, Чехия, Германия и Испания с цел да получи подкрепа за повдигане на въстание за освобождаване на враждуващите помежду си балкански християнски народи-гърци, албанци, българи и власи.
1600	Етрополският манастир „Св.Троица”, наречен „Варовитец”, се утвърждава като активен книжовен център.
1601	Бенедиктинският абат и дубровнишки историк Мавро Орбини написва книгата „Царството на славяните”, в която са описани и части от българската история. От руски непълнен превод (1722) се е ползвал Паисий Хилендарски при написването на „История славянобългарская”
-	През същата година в Кипровец (Чипровци) се ражда Петър Богдан Бакшев (Бакшич)* със светското име Богдан.
	14. АХМЕД I БАХТИ (1603-1617)
1604	Осветена е новопостроената църква „Св. Богородица” в Бачковския манастир.
1605	Завършени са стенописите в трапезарията на Бачковския манастир.
1606	Подписва се договор между Турция и Австрия в Ситваторог, с който султанът признава титлата „Цезар” на Австрийския император Рудолф II, на когото разрешава да защитава правата на католиците в Османската империя.
1607	Умира Цезар Бароний (1538-1607) – римски кардинал и теолог, италиански църковен историк. В дванадесеттомния му труд „Църковни анали от Рождество Христово до 1198”, е описана историята на „Първото българско царство”.

* Унгарският историк проф. д.и.н. Ишван Дьорд Тот разказва по следния начин биографията му: „Деодатус или Деодато т.е. Богдан Бакшев, играел важна роля в унгарската и трансилванската история, както и в живота на унгарските католици ”чанго”, живеещи в Молдова. Бакшев е роден около 1602 г.в Чипровци. Той встъпил във францисканския орден около 1617 г и бил в централния манастир на францисканските обсерванти „Арачели”, намиращ се в Рим. През 1631 г. Бакшев се върнал в България, през 1636 г. той станал кустос на българската кустодия, от 1640 г.-апостолически викарий на Молдова и Влашко, а от 1638 г.-епископ на „Gallipoli in partibus nfielium” и коадютор на софийския епископ Илия Маринов. От 1641 Бакшев е Софийски епископ, а от декември 1642 г. след като епархията била повишена по ранг-архиепископ. През 1662 г. на него е поверена и епархията на никополския (нерезидиращ) епископ. През 1642 Бакшев, най-известната личност на функциониращата през XVII в. българска католическа църква, бил натоварен да обикаля Трансилвания като апостолически визитатор. Бакшев не е само мисионер, но и образцов човек с широка култура, автор на няколко труда, някои от които са написани и за българската католическа църква”.(виж „Българско участие в католическите мисии из Унгария и Трансилвания през XVII-XVIII в. Акад.издателство, проф. Марин Дринов”, София, 2008)

1610	Умира българският книжовник и живописец Пимен Зографски канонизиран за светец. Той е изографисал манастирите: Куриловския, Сеславския, Елешнишкия, Черепишкия и др.
1611	Ражда се Евлия Челеби, псевдоним на дервиша от абхазки произход Мехмед Цили, син на златаря в двора на султана. Той е обикалял в продължение на 40 години Османската империя. В неговите 10 тома „Пътепис“ са описани и много подробности за живота на българите през XVII век.
1612	Монахът Йов Касински от Темешвар завършва в Драгалевския манастир „Боянският поменик“, в който са описани българските владетели от княз Борис I до цар Иван IV (предполага се, че е син на Иван Александър и е загинал по време на битка с османците).
-	В Чипровци се ражда Петър Парчевич, който „трябва да се смята като най-велик българин на XVII век“, пише К.Иречек.
1614	Изографисана е селската църква в Дебърско – една от най-красивите стенописи запазени от времето на турското владичество.
-	В малък Самоков (с. Демиркьой) работят 18 видни и 20 самокова. В следствие това металургично производство се увеличава многократно като района на Странджа планина се превръща в един от двата главни доставчици на метали за нуждите на Османската империя.
1615	Подписана е конвенция между Високата Порта и Виена, в която се предвижда изповядващите католическата вяра да имат право да строят свои църкви и къщи и по българските земи.
-	През същата година действа в Софийско хайдушката чета на Кьосоглу Вълка. А четата на Бързак войвода действа в Софийско и Златишко.
15. МУСТАФА I ДЕЛИ (1617-1618)	
1617	Султанът издава ферман за закрила на българските раи.
-	През същата година по българските земи се преселват арменци от Полша, Истанбул и от другаде. Както съобщава Петър Богдан само през тази година в София е имало 20 арменски къщи със 160 жители (през 1692 г. със султански указ те са заселени в махала „Калоян“).
1618	Богдан Бакшич получава името Петър от францисканския орден.
-	През същата година Бързак войвода със своята чета действа в района на Крива паланка и Софийско по запомнящ се за поколения начин.
16. ОСМАН II ГЕНЧ (1618-1622)	
	По време на краткото си управление този султан се опитва да въведе реформи в османската администрация. За да се отърве от опеката на еничарите решил да привлече арабска конница. С това той предизвиква открит бунт на еничарите. Султанът е свален от власт и удушен – първото убийство на султан в османската история.
1621	Битката при Хотин показва, че еничарския корпус от елитна войска се е превърнал в неефективна военна единица.
1622	Български монаси от Атон започват списването на „Исторически бележник“ – летопис на българите от Средните Родопи.
17. МУРАД IV (1623-1640)	
1624	Папа Урбан VIII (1623-1644) назначава Илия Маринов (1601-1641) за Софийски католически епископ с ранг на примас на българските

	католици. Той също предоставил на българската францисканска мисия статут на самостоятелна кустодия.*
1625	Продължават да се полагат много грижи за католическото училище в Чипровския манастир. След завършване на образованието си в Рим учителят Иван Лилов (1601-1667) урежда училището по новому. Всички учители са завършили Клементинския колеж в Рим. Те образоват децата на български, латински и илирийски език**, на математика и др. Така се подготвят бъдещите свещеници и опитни търговци (През 1635 г. училището прераства в по-висше учебно заведение).
1625-1626 1631-1632	Велик везир е бил Муезин-Заде-Хефез. Той е бил от български произход и зет на султан Ахмед I.
1630	Опит за въстание в Чипровец с помощта на Австрия. Чипровчани поискали помощ от император Фердинанд II и от полския крал Сигизмунд III, но тъй като това станало по време на 30-годишната война нямало никакъв резултат.
-	Петър Парчевич завършва с докторат по теология в Рим.
1637	Отец Петър Богдан Бакшев (1601-1674) е назначен от папата за помощник на Софийския католически епископ.
-	Френско (Франциск, Франчо) Соимирович (1614-след 1695), произхождащ от знатна българска фамилия е назначен за съдия на конгрегацията в българските и влашките земи. (На този пост остава до 1640 г.)
1638	Султанът издава поредната заповед за забрана на хайдутството.
-	Чипровският управител през периода 1630-1649 Франко Марканич* нарежда да бъде издаден пълния текст на законника на сръбския деспот Стефан Лазаревич (1389-1427), в който е описана рудо-металургичната практика преди османците да завладеят Балканите. Проф. Иван Дуйчев пише: „В него са отразени езикови елементи, които говорят за използването на византийско-българския образец от късното средновековие”.
1640	Петър Богдан Бакшев обикаля българските и влашките земи, придружаван от Францинк Соимирович. Той успява да възстанови католическия манастир в близост до столицата на Влахия – Търговище. Изпраща доклад до католическата конгрегация в Рим, в който се съдържат много ценни сведения за живота на българите в Мизия, Тракия, Моравия и по-голямата част от Македония. На края той обобщава: „Изобщо мога да кажа, че ако това царство (българското, б.а) би имало един господар християнин, и то добър, то не би отстъпвало на много царства в Европа”.

* Църковна постройка, в която свещениците имат право да дават причастие.

** Говоримият по Адриатическото крайбрежие хърватски език

* Той е потомък на един от най-знатните български чипровски родове-знаменита личност.

Първоначално е бил отличен майстор-златар. Като управител на Чипровци, Петър Богдан му посвещава първата си книга „на приятеля и господар”.

** След Чипровското въстание книжовната школа продължава своята дейност зад граница. Към нея са се числили проф. Яков Пеячевич в Загреб, философът франц. Ксавер Пеячевич, францисканецът Михаил Гроздич – игумен на Керашавския български манастир.

18. ИБРАХИМ I ДЕЛИ (1640-1648)	
1640	По сведения на отец Петър Бакшев, в католическия манастир в Чипровци е обитавал Софийският епископ, помощникът му, десет свещеници, четири послушници, както и учениците от училището, дошли от различни краища на страната – общо 30 деца. Книжовната школа на манастира създава впечатляващи произведения. Нейни представители са Петър Богдан Бакшич, Яков Пеячевич, Кръстьо Пейчич, Филип Станиславов, **В манастира се помещава и голяма библиотека.
1641	Папа Урбан VIII назначава Петър Богдан Бакшев за Софийски католически епископ. На негово подчинение са и Марцианополската, Никополската, Охридската и Скопската католическа епископия.
1642	Епископ Петър Богдан е назначен от папата за Софийски архиепископ и за викарий във Влашко и Молдавия.
1643	Архиепископ Петър Богдан създава първия български герб.
1644	Марко Бандини (Бандулович) е назначен от папата за архиепископ на Марцианополис със седалище Доростол (Силистра). Там той написва и книгата за историята на тази архиепископия „Кодекс Бандинус”.
1645	Започва Турско-венецианската война, с което се пораждаат нови надежди за освобождение у балканските народи.
1646	Отец Франческо Соимирович в една записка до „Конгрегацията за разпространяване на вярата” в Рим описва една от акциите за събиране на момчета (девширме) от Чипровци.
-	Петър Парчевич е приет от дожа на Венеция. Той не получава желаната военна помощ от Републиката и донася съчувствено и обещаващо писмо до Франческо Марканич към когото се обръща като „управител на България”.
1647	Мисия на отец Петър Парчевич във Влашко и Полша, където провежда разговори за съвместни действия против Османската империя. През същата година, със същата цел, съвместно с архиепископ Петър Богдан и Франческо Соимирович той посещава последователно австрийския император Фердинанд II (1637-1657), полския крал Сигизмунд III (1632-1648) и влашкия войвода Матей Бесараб (1632-1654).
-	Училището в с. Копиловци е с главен учител Иван Лилов и има вече 130 ученика.(Учителите са и от съседното Чипровци).
-	Във връзка с войната на остров Крит османските войски се изтеглят от Североизточна България. Матей Бесараб обещава да подкрепи българите с двадесетхилядна армия за подготвяното въстание. В решителния момент за обявяването му Сигизмунд III умира (20.05.1648) и то се отменя.
19. МЕХМЕД IV АВДЖИ (1648-1687)	
	При неговото управление османската империя, макар и за кратко време, достига най-голямото си разширение, но е и ударена, смъртоносно, при „Битката за Виена” от 1683 г.
1648	Папа Инокентий X (1644-1655) възстановява древната епархия на Никополис ад Иструм,като я отделя от Софийската. За седалището ѝ е определен град Русчук, а за архиепископ е назначен Филип Станиславов

	(1608 (10)-1674).
1649	Мисия на Петър Парчевич във Варшава с цел създаване на антиосманска коалиция. Приет е от полския крал Владислав IV.
1650	Отец Петър Парчевич е приет последователно от австрийския император Фердинанд II и дожа на Венеция Франческо Молин (1646-1653).
1651	В Рим излиза първата печатна книга на новобългарски език „Абагар”. Тя е написана на кирилица от архиепископ Филип Станиславов, наречен „Епископът на Велика България”, както пише К.Иречек.
1652	Пример за майсторството на Чипровската школа е изработената през тази година сребърна позлатена чаша. Тя е творба на майстор Лука от Чипровци. Съхранява се в музея на сръбската православна църква в Белград.
1653	Според една релация на архиепископ Петър Бакшев до Ватикана е записано, че в библиотеката на Чипровския манастир е имало 196 книги (До въстанието те са увеличени до над 600 бр.)
-	Евлия Челеби посещава Харманли придружавайки своя вуйчо - Великия везир Мелек Ахмед паша и описва историята на „Извора на Белоногата”.
1655	Софийският митрополит Даниил (1550-1570) посещава Москва в търсене на финансова помощ от руския цар Алексей Михайлович (1645-1676).
-	Великият везир Мехмед Кюпрюлю обещава, че ще се рекрутират единствено еничарските синове. (Още от XVI век е била формирана в еничарски корпус групата кулоуглу, която е била съставена от синове на загинали еничари, за да могат да получават многобройните привилегии).
1656	Евлия Челеби отново съвместно с вуйчо си (Великия везир) посещава и описва Варненската крепост.
-	Евлия Челеби се запознава с гр. София и описва как се управлява бейлейберството и в частност града.
-	Петър Парчевич е назначен от папа Александър VII (1655-1667) за Марцианонополски епископ. В това си качество той посещава император Фердинанд III (1637-1657) с цел организирането на нова коалиция за освобождаване на България.
-	В Търговище, столицата на Влахия, се е състояло тайно съвещание, в което са участвали търновският православен митрополит Кирил, сръбският патриарх Гавраил, софийският архиепископ Петър Богдан и Марцианонополският Петър Парчевич, влашкият княз Константин Бесараб, молдовският княз Георги Стефан и „други лица”. Те обсъдили възможностите за общо въстание на всички християнски и балкански народи. Австрия не приема, че е възможно такова единение предвид многото дразги между балканските нации.
-	Цар Алексей Михайлович (1645-1676) се договаря с княз Георги Стефан за руско покровителство над Молдовия, с което се дава знак, че Русия желае да се намеси при решаването на балканските проблеми.
-	Архиепископ Петър Богдан написва „История на Сърбия”, „История на охридската столица на България” и „История на призренската епископия”, с които защитава етническите и политическите граници на България.
1657	Архиепископ Петър Парчевич е провъзгласен от австрийския император Фердинанд III за благородник. В това си качество той посещава хетман

	Богдан Хмелницки. Носи пълномощно от австрийския император, в което пише, че е „имперски владетел” (титла) и е представен като „наш кралски пратеник”. Задачата му е да привлече хетмана към антиосманската коалиция.
1660	Евлия Челеби посещава Самоков. Той описва стоте железарски работилници (самокови и мадани) в района. Пише, че жителите на този район са много богати и че част от това богатство е отивало за подкрепа на християнската култура.
-	Роденият в Чипровци Гавриил Манчич Томази е назначен за префект на влашката и молдавската мисия и апостолически комисар в Трансилвания, все области влизащи в състава на Османската империя. Изпълнението на поверените му визитации в тези страни той натоварил българския францисканец Блазиус Койчев. Запазена е кореспонденцията му с Ватикана. През 1690 г. той попада в турски ръце, а по-късно е сред българските бежанци в гр.Сибиу, където вероятно и умира.
1661	Пол Рико (1628-1701) постъпва на работа в Цариград като английски дипломат, където пребивава до 1679 г. Той оставя три книги с изключително ценни сведения за живота на българите. За град София пише: „Пашата на Румели или Романия, което е най-почетното турско владение в Европа и има доход от 1 100 000 аспри. Седалището му е в София и управлява 24 санджака”. На друго място пише: „Балканските православни народи проявяват по-голяма склонност към Московеца отколкото към всеки друг християнски владетел, понеже е от тяхното вероизповедание и религия и го назовават за свой император и покровител. Според стари пророчества и нови предсказания те очакват от него избавление и свобода за църквата си”.
1662	Евлия Челеби посещава Василико-Бургас и описва живота на българите по южното Черноморие.
-	В района на с. Пещера са работили 30 видни и 7 самокова.
1663	За Никополски епископ папа Александър VII назначава българина Франциск (Франческо) Соимирович* на мястото на Филип Станиславов.
1665	Пол Рико посещава български земи преминавайки от Одрин до Белград и е снабдяван с обилна храна и посрещан сърдечно. Той пише: „Този народ наречен български населява цялата тази страна до границата с Унгария. Те, българите обработват цялата земя, отглеждат огромен брой добитък и са работливи и добри стопани”.
1666	Със султанска заповед изрично се нарежда, че родители, които укриват децата си по време на събиране на кръвен данък да бъдат обесени.
-	През същата година поп Методи Драгинов написва бележката „Потурчването в Чепино”. Оригиналът не е намерен. Тя е отпечатана през 1870 г. и се смята за възрожденски фалшификат.
1667	Архиепископ Петър Богдан завършва капиталния си труд „История на България”.(Досега е открита малка част от ръкописа).
1668	Австрийският император Леополд I (1658-1705) удостоява Петър Парчевич с баронска титла (Peter Freiherr von Parchevich).
1669	Първото потурчване на Якоруда от еничарския големец Пенджика-

* Той е от известен чипровски род. Първоначално работи като кустос и секретар на архиепископ Петър Богдан. По-късно е назначен за Генерален викарий на българската католическа провинция. Той владеел турски, влашки, латински, италиански, сръбски и др. езици.

	якорудчанинът Петър Чанев.
-	През същата година приключва дипломатическата мисия на архиепископ Петър Богдан Бакшич при европейските монарси.
1670	Османците убиват смоленския епископ Висарион. По-късно той е канонизиран за светец.
1671	Типографията на Киевско-Печорската лавра започва да печата литургии на Св. Иван Рилски.
1673	Кралят на Реч-Посполита Ян III Собиески разбива османските войски при Хотин. Това става повод за последната дипломатическа мисия на Петър Парчевич за създаване на антиосманска коалиция в Полша, Венеция, Флоренция и Рим. Той носи писма от Молдовския княз Стефан Петрашко, архиепископ Петър Богдан и други знатни лица, като представлява както българския, така и сръбския народ.
-	Папата назначава Филип Станиславов за Никополски архиепископ за втори път.
1674	Умират последователно Петър Парчевич в Рим (погребан е в базиликата „Св. Андреа дела фратя“ пред параклиса на Св. Франциск), Петър Богдан в родното си Чипровци (погребан е в катедралата „Санта Мария“) и Филип Станиславов в Свищов.
1676	Цариградският патриарх Дионисий IV низвергнал охридския архиепископ Теофан и на негово място назначава софийския митрополит Милетий за да провежда фанариотската линия. Но новият архиепископ направил точно обратното – повдигнал още повече автокефалността на Охридската архиепископия. Неговите следовници „илирици“ Партений и Григорий не са допуснали фанариотските домогвания.
1677	След като руският цар Алексей Михайлович (1645-1676) победил поляците и присъединява Малорусия (Украйна) към Русия, неговият следшественик цар Фьодор Алексеевич (1676-1682) принуждава казаците да приемат руско поданство и се решава да започне първата война с Османската империя. В едно обръщение към народа си казва: „...нашата крайна цел е да навлезем в земята на мохамеданите и да отмъстим за нашите съюзници и едноверци. Неговите предшественици са отказвали да се включат на страната на западноевропейските държави във войните им с Османската империя поради това, че са заангажирани със завладяването на Изтока...“*
-	Папа Иннокентий XI (1676-1689) назначава за никополски епископ Антон Стефанов (1640 или 1645-1691). Същият папа назначава за софийски католически архиепископ Стефан Кнежевич (1623-1691), който е роднина на Петър Парчевич.
1678	Завършени са царските двери към стария иконостас на църквата „Св. Георги“ в Арбанаси.

* Както пише руският историк С.М. Салаввов (1820-1879) в 29 томната си история австрийският император Максимилиан II (1564-1576) изпратил писмо на цар Иван IV Грозни (1547-1584), в което се казва: „Ти, Ернест (австрийското протеже за полския престол б.а.), императора, испанският крал, Римският папа и другите християнски господари, заедно ще нападнем по суша и по море главния ваш неприятел, турския султан и скоро време ще изгоните неверните в Азия. Тогава... цялото гръцко царство ще бъде отстъпено на твое величество и ваша пресветлост ще бъдете провъзгласен за източния цар“. Иван Грозни отказва и запазва добрите си отношения с Османската империя за да запази Казан и Астрахан от татарите.

-	През тази година е построена и църквата „Св. Илия” в с. Бобошево, чиито стенописи са едни от най-запазените от периода на турското владичество.
1680	В един доклад на секретаря на конгрегацията за разпространяване на вярата в Рим Урбано Черни след посещенията си в Чипровци пише на папа Инокентий XI (1676-1689): „Що се касае до източника на публичните приходи на Валиде-султанката, тя смята за чест и удоволствие да дава на тези жители плодовете на своята протекция, като ги освобождава от турските тежести и ангарии и ги оставя да се ползват от други привилегии”.
-	Пожар изгаря Търновград – остава здрава само една къща.
1682	Умира Евлия Челеби, чиито 10 тома „Пътеписи” все още не са преведени изцяло на български език.
1683	Обединената християнска армия на „Свещената лига” ръководена от полския крал Ян III Собиески (1669-1696) разгромява османците при Виена, след което започва освобождаването на Унгария.
1684	През тази година както пише К. Иречек в Москва са знаели, че , българи, сърби, гърци и румънци очакват освобождението си изключително от руския цар.
1686	Австрийските войски започват победоносното си настъпление към Балканите, с което предизвикват редица въстания по българските земи.
-	Второ търновско въстание. Това събитие е отразено само в един документ – хроника на руския род Ростиславови-Дубровски, но той е изчезнал. За това много историци смятат това събитие за легенда.
	20. СЮЛЕЙМАН II (1687-1691)
1688	Месец март. Начало на Чипровското въстание. То е оглавено от Георги Пеячевич (1655-1725), Богдан Маринов (роднина и съмишленик на Стефан Кнежевич), братята Иван и Михаил Станиславови.
-	06.09 Архиепископ Стефан Кнежевич изпраща делегация при австрийските генерали след победата им при Белград и Железни врати с молба да помогнат на въстаналите българи.
-	10.10 Решителната битка в местността Желавище (в близост до с. Кутловица). Въстаниците са победени от турците с помощта на техния съюзник граф Имре Тьокьоли -претендент за унгарския престол, комуто султан Мехмед IV е дал титлата „княз” и му поверява управлението на Южна Унгария. На същата дата войските на Софийския бейлербей превземат Чипровци с шурм – 2 000 души са пленени, а 3 000 начело с архиепископ Кнежевич, охранявани от чети ръководени от Георги Пеячевич и Богдан Маринов преминават Дунава.
-	Във влашкия град Римник де Олта е създадена „Кумпания Кипровецион”, която просъществува до 1813 г.
-	Във възванието към руския народ преди новия поход към Крим се казва: „...басурманите (от руски мюсюлманите, неверниците б. а) в отчаянието си по време на войната на Венеция, Австрия и Полша с Портата, предали на огън и меч в гръцка, ромейска, морейска, сръбска и българска земя повече от 300 000 християни..... Но руските войски дошли тогава само до Перекоп”, пише Салавъв в своята „История России от древни времена”.
-	В Семиградска област се заселват български католици и протестанти.
1689	Български чети (около 20 000 души) организирани от Георги Пеячевич и

	Богдан Маринов преминали под командването на австрийския генерал Лудвиг Боденски освобождават Видин, Белоградчик и Берковица.
-	Ген. Пиколомини с помощта на хайдути превзема Прищина, Призрен и Косово.
-	След кървави боеве четите на Г. Пеячевич и Богдан Маринов освобождават Оршова и други влашки градове.
-	Новият велик везир Мустафа Кюпрюлю издава заповед: „където се срещне чипровчанин същият да бъде убиван или отвличан”.
-	Избухва въстанието на Карпош в Нишко, Лесковацко, Вранско, Пиротско и Призренско. През м. октомври австрийският император Леополд I обявява Карпош за „Кумански крал”, изпраща му княжеска шапка и му дава генералски чин. След поражението на въстанието, Карпош бил набит на кол – забучен на моста на р. Вардар в Скопие.
-	Епископ Антон Стефанов в писмо до Леополд I запознава императора с пътните комуникации на Балканите и му предлага план за лесно завладяване на Балканите.
1690	Отзовалият се във Виена епископ Антон Стефанов направил ново изложение до австрийския император за готовността на балканските народи да подпомагат австрийските войски във войната срещу Османската империя.
-	Ген. Е. Ветерани е писал на императорския ковчежник: „Нашите дела стоят така добре, че аз обещавам, че ако ми дойдат 12 000 мъже, посредством близкото и внезапно въстание на всички тези народи да стигна до Цариград и да прогоня турците отвъд морето в Азия”.
-	Султанът облекчава данъците на християните.
	21. АХМЕД II (1691-1695)
1691	Начало на упадък на Османската империя-проведена е реформа в системата за облагане с поголовен данък, (джизие) на немюсюлманското население. На местните първенци се признавало правото сами да събират този данък. Всред тях били аяните-избираеми управители, често узурпатори и дори еничари, които са подчинени пряко на централните власти, чиято политика трябвало да провеждат. Както пише Вера Мутафчиева тези управители „най-често били клиенти на българските занаятчии. Така, че в градовете се зародило желанието за местно самоуправление”. Султанът издава първият закон (Низами, Джедид), по инициатива на Великия везир Хюсеин Кюпрюлю, с който се урежда правното положение на християните. На провинциалните управители се заповядва да не ги притесняват и да не вземат от тях друг данък освен харач по установения от Великия везир размер. Освен това започнали да назначават християни за велики драгомани и други държавни служби.
1692	Отпечатана е картата на Винченцо Мария Каронели, на която е показан български герб-коронован лъв, изправен на задните си крака, зад чиято глава е нарисувана шестолъчна звезда, а пред краката му е изобразен полумесец.
	22. МУСТАФА II ГАЗИ (1695-1703)
1696	Петър Велики (1682-1725) превзема крепостта Азов. Това е първата победа на руснаците над османците. След нея руският цар прави знаменитото си посещение в Нидерландия, където се труди (инкогнито)

	като обикновен работник. Целта му е да направи държавата си голяма морска сила. Тази му дейност се посреща с радост от балканските народи - от Азов бъдещата руска флота би могла да атакува не само западното крайбрежие на Черно море, но и директно Истанбул.
1697	Във Влашко излиза „Славяно-българска граматика” съставена от йеромонах Антим.
-	На 11.09 принц Евгени Савойски (1663-1736) нанася тежко поражение на османците при Зенга край р. Тиса.
1699	В битката при река Мараш под командването на Евгени Савойски са участвали три български кавалерийски дружини.
-	За първи път чешка религиозна литература попада в ръцете на българите, живеещи на Балканите.
-	Подписва се Карловацкия мирен договор от Австрия, Венеция и Полша...първият неблагоприятен договор за Османската империя. Според Пол Рико поради проблемите на император Леополд I с германската лига, агресивната политика на Луи XIV и нестабилното положение в съюзната му Испания, императорът използвал най-добре успеха си като проявил умереност в победата и „помирение с могъщия враг”. Но така отново се отложило освобождаването на балканските народи, освен на унгарския.
1700	Русия приподписва Карловацкия мирен договор.
-	Поставя се „Източният въпрос” , тъй както го разбираме сега-Петър I приема, че Русия има двама неприятели-турският султан и австрийският император, но и един посредник-раята. Той смятал, че тя държи победата в ръцете си и ще я даде на този към когото са присъединени.”
-	Вдига се Маринското въстание. То се ръководи от Атанас Бицин. Той имал дързостта да атакува, макар и неуспешно, Видинската крепост.
1701	Австрийският император Леополд I определя за емигриралите българи селището Алвинц и им дал привилегии.
-	Построена е часовниковата кула в г. Мелник.
-	Петър Велики изпраща първия си постоянен консул в Цариград – Петър Андреевич Толстой. Османците се страхували от „тайните агитации” на Русия с подвластните им християни. Поради това им забранили всякакви контакти с консулството. За целта пред вратите му дежурели еничари.
	23. АХМЕД III (1703-1730)
	Заражда се нов манталитет - отваряне на Османската империя към европейските държави и към реформи. В началото на XVIII век се забелязва, че в градовете нараства християнският елемент за сметка на мюсюлманския. Християнското население става двигател на зародилата се търговия между Османската империя и Западните европейски държави. То се организира в еснафи. През този период в София са живели 70 000÷80 000 граждани.
1705	Най-късната известна година за събиране на български момчета за еничари.
-	Помахамеданчване на села в Средните Родопи.
1706	Възстановяване на манастира „Св. Иван Рилски” в Чипровци със средства на чипровчанина Живко.
1707	Войводата Балчо разбунтувал българите в Щипско, Кюстендилско и Поморието.

-	Султанът издава заповед против хайдутството.
1709	С помощта на турското правителство, срещу увеличаване на данъка „мири” с 300 гроша, Дионисий от о-в Хиос представител на фанариотската партия превзел „ разбойнически” престола на Охридския архиепископ, с което и започнало влиянието на тази партия върху архиепископията.
-	Влашкият владетел княз Кантакузин Бранковано сключва таен договор с Петър Велики, на когото обещава в случай, че Русия обяви война на Османската империя, той ще организира 30000 сърби и българи като спомагателна войска към неговата.
-	Марино Бинбелов-Страшния (1678-1762) , участник като ага в Полтавската битка съпровожда победения шведски крал Карл XII от Бендер до Димотика. В знак на благодарност, че му е спасил живота Карл XII го дарява с „лента през рамо със син шарф”. Запазена е надгробната му плоча, в село Факия (както и на другите известни представители от тази фамилия в продължение на 200 г.).Писателят Йордан Вълчев показва, че на нея има символи на прабългарския календар.
1710	Изградени са часовниковите кули в Етрополе и Пещера.
1711	По време на турско-руската война Петър Велики получил много писма от българи, сърби, румънци и гърци - всички очаквали да посрещнат руските освободителни войски.
-	Подписва се Прутският договор. С него Петър Велики претърпява много загуби. Отнет му е и Азов, задължава се да няма свой представител в Цариград и да води с Османската империя само сухопътна търговия. Той се отказва от идеята си да премести столицата си на юг и предоставя на власи, българи и сърби, участвали в състава на руската армия, земя в Азовска губерния, където и били заселени.
1712	Основава се гр. Винга в Трансилвания от чипровски българи.
-	Георги Пеячевич е поканен да присъства на коронашването на австрийския император Карл VI (1711-1740).
1714	Проф. Яков Пеячевич (1681-1738) написва на латински език „География”. Описва Европа, Азия, Америка, но най-подробно Балканите.
-	В с. Елена се ражда предвъзрожденецът Йосиф Брадати.
1715	Обновена е църквата на Роженския манастир.
1716	Георги Пеячевич предлага във Виена план за освобождаване на България, след като ген. Е. Ветерани бил назначен за „върховен командващ части от Българското царство, Ниш и Видин” и издигнал на служба много български войводи.
-	Императорският генерал Евгени Савойски покорил крепостта Темешвар (Темишоара), с което бил сложен край на турското господство в Унгария, а заедно с това приключил и периодът на обмен с католическите мисии, които били организирани в подвластните на

*Проф. Ишван Тот пише: След създаването на Софийската архиепископия през 1642 г. мисионерските връзки между българските и унгарските католици се засилват много и българските францисканци помагат на унгарците в Трансилвания и Унгария.Първоначално унгарските католици са се обръщали към Петър Бакшев „Да ръкополага свещеници и епископи за трансилванската област”.

	Султана райони* .
-	Известният чипровски книжовник Христо (Кръстьо) Пейкич** издава книгата си „Зерцало истински мед цоркве источне и западне од дон Красту Пейкича от Чипровец канонике Печуанского” в печатницата в Търнава.
1717	Кръстьо (Христофор) Пейкич написва „Разсъждения против Корана” или „Мохамедани обучени, съгласно Корана на догматика и на катехизис по закона на Христос”.
1718	Подписва се мирният договор в Пожаревац. С него р. Тимок разделя Османската от Хабсбургската империя. Така се разминават етническите граници на Балканите-на запад от р. Тимок са сърбите, а на изток-българите.
-	Павликяни от Никопол се преселват в австрийското Влашко (ново освободеното Малко Влашко) и заживяли в близост до стари „Чипровски” селища-Крайова и Римник де Олта..
1719	Михаил Райков е назначен от папата за викарий на Софийската католическа архиепископия.
1720	Помохамеданчване на българи в село Райково, Смолянско. Избити са 200 първенци. Вълкан войвода влиза с четата си в селото и отмъщава за избитите българи.
1721	Умира на 76 -годишна възраст Богдан Маринов - един от ръководителите на Чипровското въстание.
1725	Умира Георги Пеячевич-ръководителят на Чипровското въстание. Последните години от живота си прекарва като зам. управител на областта Бачкия и получава титлата барон „като продължава да работи за освобождението на България заедно с брат си проф. Марко Пеячевич”.
-	Българският мисионер в Печ Христо Пейкич издава във Венеция своя труд: <i>Speculum veritatis inferorientalem et occidentalem eclisias fulgues in uoseparation ecclesice graecal a Ratine brevis habetur recensia</i> ”.
-	През 1725 г. Петър Велики умира като оставя на наследниците си „Легендарно” завещание-план, с който да се обезпечи бъдещото надмощие на Русия над съседите ѝ, което се приема, че е спазвано следващите два века. То се състои от 14 точки. За балканските народи най-голям интерес представлява единадесета нощка: „Да се приближим колкото е възможно повече до Цариград и Индия. Който владее тези места, той ще бъде истинският владетел на целия свят. Да се държим следователно в постоянни войни ту с Турция, ту с Персия; да се направят арсенали в Черно море и да се взема малко по малко цялото това море, както и Балтийското, защото е необходимо за осъществяване

* •Кръстьо (Христо, Христофор) Пейкич (1665-1731), след Чипровското въстание избягва във Влашко. През периода 1705-1709 е игумен на катакумия във Венеция. По-късно е енорийски свещеник в г. Алвинц, абат в епископството в Чанад, оглавява католическата църква в гр. Пейч. Починал е в Белград като декан и първи каноник на новосъздадената в града католическа архиепископия. Издал е шест книги. Владеел много езици-италиански ,турски, албански, сръбски, немски.

* Съвременният историк разполага с екземпляр със съмнителна автентичност. Той е получен като копие през 1756 г. от френския дипломат в Петербург д/Еон и е бил съхраняван в архива на Министерството на външните работи на Франция. Цитатът е взет от книгата на Б. Петвеков (псевдоним на Петър Гудев,

	на плана*
1726	Хиляди български католици от Никополско и Свищовско се изселват в Банат.
1727	Жители на Никопол се заселват в областта Брадичени.
-	Никола Станиславович, роднина на Филип Станиславов е назначен за влашки апостолически администратор.
	24. МАХМУД I (1730-1754)
1730	Данъчни произволи в Търновско, Търговишко и Тракия.
1735	Партений Павлович (1695-1760) взема участие в поредната руско-турска война и желае да подготви въстание в България.
1737	През месец януари австрийците се съюзават с руснаците и се опитват безуспешно да напреднат към България и Босна.
-	Въстание на българите в Западна България. Обесен е самоковският епископ Симеон, един от организаторите на бунта.
-	Отпечатана е картата на Йохан Вандер Бруген „Карта на Царство България”, на която са нанесени много градове със старите български имена. Напр. Knesse (сега гр. Кнежа), където са били замъците на фамилията Парчевич.
1738	Император Карл III (1711-1740) потвърдил привилегиите на емигрантите българи, дадени им от император Леополд I. Било им позволено да търгуват по цялата империя, да си избират магистрати от своята среда и да имат свещеник, подчинен непосредствено на епископа. Някои от благородниците-чипровчани приели духовно звание се проявили и като талантиливи книжовници.
1739	Братята Станиславови-Михаил (едър търговец в Трансилвания, емигрант след Чипровското въстание по време на което е бил знаменосец на четата на брат си Иван) и Никола (Никополски епископ), организират българско опълчение, чиято цел е да се вдигне въстание в България.
-	Ражда се Стойко Владиславов-бъдещият православен епископ Софроний Врачански.
-	След Белградския мир Австрия се отказва от почти всички придобивки от Пожаревацкия мир. Българите след тази загуба на Малко Влашко се преселили в Банат-павликяните в Стари Бешенов, основан от тях , а търговците гр. Винга, който те също са основали.
-	С Белградския договор и с конвенцията от Ниш Азов отново бил предаден на Русия, но със съборени крепостни стени, без право да се възстановяват и с демилитаризирана територия, т.е. без тя да може да оказва пряко влияние върху Балканите през следващите четиридесет и пет години.
1740	Йосиф Брадати е монах в Рилския манастир. Там той превежда и съставя сборници на „прост” български език.
-	Започва строителството на Томбул джамия в Шумен като за подпорни колони са използвани колони от двореца на първите български ханове в Плиска.
1741	Изгражда се часовниковата кула в Шумен.
-	Султанът нарежда да се върнат имотите на въстаналата рая, която се завръща по домовете си. Оттогава и опожарените селища започват да се

министър –председател на България 1907-1908) „Историята на източния въпрос преди Освобождението на България”, издадена от печатницата на Т.Пеевъ през 1908.

	възраждат.
1742	Йосиф Брадати съставя дамаскина „Сборник от десет поучителни слова”.
-	Във Виена излиза „Стематография” [*] на Христофор Жефарович (кр. на XVIII век - 1753 г. в Москва) Тя буди патриотични чувства и играе важна роля за българското национално съзнание, тъй като съдържа изображения на български владетели и светци и 56 герба на много държави, придружени с обяснение. Партений Павлович изпраща писмо до руската императрица Елисавета Петровна (1741-1762), с което моли подкрепата ѝ за учебното дело на балканските християнски народи.
1744	Австрийската ерцхерцогиня Мария-Терезия (1740-1780) издава указ, с който българите в Банат получават общинска автономия и им позволява да се оземлят. Гр. Винга се е наричал и Терезиопол.
1745	Паисий постъпва като монах в Хилендарския манастир.
1749	Йосиф Брадати написва във Враца дамаскин от 25 слова
1753	Ражда се Йозеф Добровски (1753-1829). Родоначалникът на чешкото Възраждане издава първата граматика на старобългарски език, с което започва интересът на западните славяни към българската култура ^{**} .
	25. ОСМАН III (1754-1757)
1756	Построена е църквата „Св.Никола” в Мелник.
-	Францисканският духовник Андрея Качич Миошич (1704-1760) издава „Разговор изгодни народа словенского”, книга в която описва и част от историята на българите.
-	Партений Павлович издава своята „Автобиография”
1757	Със средствата на хаджи Вълчо от Банско е построен параклисът „Св.Иван Рилски” в Хилендарския манастир.
	26. МУСТАФА III(1757-1774).
1758	Паисий Хилендарски посещава София, поканен от Софийския златарски еснаф. Завел в Хилендарския манастир софиянци, включително и поклонници-търговци, живущи в хотел „Керван хан”. Те внесли 470 гроша в касата на манастира, дарени от черквата ”Св.Никола Мали” и златарския еснаф.
1761	Францисканският духовник от германски произход Блазиус Клайнер, лектор по богословие в българския манастир „Св. Апостол Петър” в гр. Алвинц (Трансилвания), а по-късно и негов игумен написва първата „История на българите”. Според Иван Дуйчев тя е най-пълната до появата на Иречековата в края на XIX в.
1762	Паисий Хилендарски завършва своята „История славяноболгарская”, с която се приема, че се слага началото на българското Възраждане.
-	Стойко Владиславов е ръкоположен за свещеник в Котел.
1763	Започва да се списва кондиката на Българската митрополия.
1764	Със средства на х. Вълчо „брат на Паисий Хилендарски, е изградена

* Описание на родословия и гербове

** Словенецът Б.Копитар (1780-1861) като ученик на Й.Добровски събира български фолклор, издава старобългарски писмени паметници придружени с граматически речник на старобългарски език. Негови пък ученици като Вук Караджич продължават делото им.

	църквата „Св. Успение Богородично” в Зографския манастир.
1765	Стойко Владиславов прави препис на Паисиевата история.
-	Рилският манастир е разграбен.
1765-1766	Българи под ръководството на майстор Манол построяват часовниковата кула в Свищов (Зицова)
1767	Цариградският патриарх Самуил успял да издейства чрез влиятелни пред Високата Порта гърци и турски паши султанско ираде, с което се унищожавала Охридската архиепископия, като епархиите ѝ се присъединяват към Цариградската патриаршия, а самият град Охрид пък е на подчинение на Драчкия митрополит. Както пише К.Иречек: „Парите царели над всичко в Цариградската църква. Ученост, житейска опитност и нравствено достойнство не били нужни за духовна кариера -трябвало да се плаща и се плащало много”. * След като Охридският архиепископ, българинът Арсений, бил принуден да се откаже от автокефалството бил изпратен в Атон, в Зографския манастир. Там след време се срещнал със също сваления патриарх Самуил...До края на живота си Арсений получава благоволенieto на българските монаси в Атон.
1768	Рилският манастир е разграбен отново.
1771г.	Шлецер посочва пръв настоящата нужда от български граматичен речник, както пише К.Иречек.
-	Таксидиотът Дамаскин Хилендарски е убит от турците в Свищов.Канонизиран е като светец под името Дамаскин Габровски.
1772	Фамилията Пеячевич, която е била в близко родство с Парчевич, придобива наследствена графска титла и през XIX век принадлежи към първите фамилии на хърватската и словенската аристокрация. Интересно е да се отбележи следното: граф Гаврил Пеячевич се кандидатира за княз след Освобождението, но Ал. Батенберг бил предпочетен. (Родословието на фамилията е описано подробно от граф Юлиян Пеячевич, който го предоставя на К.Иречек) .
1773	На 51 годишна възраст умира Паисий Хилендарски.
-	Начало на кърджалийските размирици в Тракия и Североизточна България. Атанас Бицин съставя дружинка от селяни от видинските села и влиза в сражение с турски военни части.
-	Мустафа III издава ферман, с който потвърждава някои стари норми и привилегии за дейността на еснафите, вкл. и християните. Българските занаятчии започват да произвеждат значителна част от „промишлената продукция”, необходима за населението.
-	Руският пълководец Суворов превзема Тутракан и градът за пет години е „освободен”.
1774	Суворов нанася тежко поражение на османската армия при Козлуджа, Варненско-днешно с.Суворово.

* Симеон II (1472-1475) е първият вселенски патриарх, който чрез подкуп от 1 000 дуката (тъй нар. „пешкаш”) под формата на подарък на султана заема престола в Цариград

-	Подписва се договор в с.Кючук-Кайнарджа, с който Русия придобива правото да покровителства християнските народи в Османската империя. Черно море се отваря за транспорт на европейски и руски стоки. Балканските търговци, включително и българските, най-вече живеещите в „най-българския” турски град (Цариград) започват да участват активно във вноса и износа на Балканите. Селскостопанските култури и занаятите започват да се развиват по-интензивно и на българските земи.
-	Поставя се началото на разрешаването на „Източния въпрос”.
	<p><u>27. АБДУЛ ХАМИД I (1774-1789).</u></p> <p>Непосредствено след сключване на мирния договор в с.Кючук-Кайнарджа султанът предприема редица обновления в Османската империя, с което започва да се променя съществено и животът на българите, както при неговото управление, така и при следващите султани - реформатори, чиято дейност не е обект на направената хронология.</p> <p>Ще спомена само два интересни факта при управлението на този султан: -от 01.09.1778 до 21.08.1779 г.Велик везир на Абдул Хамид I е бил роденият в Софийско село еничарски ага от български произход Калафат Мехмед паша. -през 1780 г. императрица Екатерина Велика (1762-1796) обнародва своя „гръцки проект”, чиято цел е била да се изгонят турците и да се възстанови Византийската империя, начело на която да застане руският велик княз Константин, роден през 1779 г..</p> <p>В заключение трябва да се каже, че след 1396 г., когато е прекъснат историческият ход на развитие на България, интересът на Европа към нас, както от западната така и от източната ѝ част се запазва. Затова свидетелстват многобройните описания на чужди пътешественици за живота на българите както и издаваните географски карти в Европа, в които както България, така и многото селища на територията и българските земи са отразени (виж книгата на д.р Симеон Симов „Българските земи от древността до наши дни в атласи, карти, гравюри и книги”.Главно управление на архивите при Министерския съвет на Република България, София 2006 г.</p> <p>Все пак може да се приеме, че българският народ излиза много жизнен от живота си под „турско”. Да си спомним какво казва за нашето развитие в края на XIX и началото на XX век американският президент Теодор Рузвелт (1901-1909)”По темпове на развитие и приобщаване към прогреса българите могат да се сравнят само с японците”.</p> <p>Ето как някои от нашите най-известни историци, които са имали пряк контакт с поколения българи, преживели турското иго, са гледали на живота на българите през този период (кратки извадки от техни публикувани текстове за първите векове на османското иго).</p> <p>Константин Иречек: „Най-печалният и мрачен период от българската история е времето на турското иго -от края на XV в до началото на националното възраждане....България намираща се в самото сърце на</p>

тъй могъщото тогаз османско царство и откъсната от цял свят, останала незасегната от великото движение, което даде на европейската цивилизация като почнем от XV век нови насоки”.

Васил Златарски: „Било време, когато робството било „по-поносимо”. При това самите завоеватели, които тогава живеели просто и скромно, поради предаността си към религията и голямата и строга дисциплина, се отличавали с веротърпимост, справедливост и много високи нравствени качества... А уреждането на управлението в по-големите центрове и главно с откриването на съдилищата... животът на българите почнал „да уляга” и населението не чувствало тъй силно робската неволя”... От края на XVI век той вижда „крайно отрицателната роля на гръцкото духовенство върху българите”. Той пише” Тези пастири по селата били не по-малка напаст за населението , отколкото идването на султанските чиновници”. Така Васил Златарски стига до формулиране на темата за „двойното иго”

Йордан Иванов: „ Завидното сравнително положение на софиянци през XV-XVI век се изменило през XVII-XVIII век. Заможните видни болярски и търговски семейства оредели и българското население изобщо намаляло и осиромашало, в българските махали нахлули турци и евреи, църквите западнали или били обърнати в джамии”.

Петър Ников: Подобно на Васил Златарски разглежда два периода в „черното турско робство”-от 1396 до края на XVI век и от XVII век до средата на XIX век. За него първият период е „период на политически разцвет, съпроводен с подем и в други отрасли на живота” Но той смята, че „по своя характер стара Турция е била военна феодална държава, която разчитала преди всичко на войната, на завоеванията и на плячката” и добавя:”Османската държава не давала възможност за развитие, а само за съхраняването на българския народ” и „ през XVII с икономическия и политически упадък на империята започва и упадък на османската народност, съпроводен с ярко надмощие на българския народностен елемент”.

Петър Мутафчиев:

„Характерното за началния период на османското разширение на Балканския полуостров е, че то е било съпроводено с унищожение, разпиляване или плен на местното население. Запустелите земи бързо били заемани от малоазиатски преселници. След ожесточените борби между селджушките емири и османските господари през последните две десетилетия на XIV век и първата четвърт на XV век, а особено след страшното опустошение на Мала Азия от ордите на Тамерлан, в която вече не е могло да има излишък от население за една по-широка колонизация в новите владения на султаните в Европа...Тъй се обяснява и фактът, че в ония балкански области, които падат тогава под турска власт, турско население с изключение на градовете и до най-ново време почти нямаше”.